

Sygn. akt: II C 268/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach II Wydział Cywilny Ośrodek (...) w R.

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Katarzyna Banko
Protokolant:	Tomasz Bałys

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2016 roku w Rybniku

sprawy z powództwa małoletniej N. R. reprezentowanej przez opiekuna prawnego

R. N.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

- zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz małoletniej powódki N. R. dalsze zadośćuczynienie w kwocie 100.000,00 (sto tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od 6 listopada 2014r. do 31 grudnia 2015r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 01 stycznia 2016r.;
- zasądza od pozwanego na rzecz małoletniej powódki, ponad dotychczas wypłaconą rentę- skapitalizowaną rentę za okres od 23 września 2013r. do 30 kwietnia 2016r. w kwocie 12.140,00 (dwanaście tysięcy sto czterdzieści) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 kwietnia 2016r.;
- zasądza od pozwanego na rzecz małoletniej powódki uzupełniającą rentę, ponad rentę dotychczas wypłaconą, w kwocie 180,00 (sto osiemdziesiąt) złotych miesięcznie płatną do dnia 10 – tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat;
- oddala powództwo w pozostałym zakresie;
- odstępuje od obciążenia małoletniej powódki kosztami zastępstwa procesowego należnymi pozwanemu;
- nakazuje pobrać od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka (...) w R. kwotę 5.984,00 (pięć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt cztery) złote tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;
- odstępuje od obciążenia małoletniej powódki częścią nieuiszczonych kosztów sądowych przysługujących Skarbowi Państwa z zasądzonego roszczenia.

SSO Katarzyna Banko

Sygn. akt II C 268/15

UZASADNIENIE

Małoletnia powódka N. R. działająca przez opiekuna prawnego R. N. domagała się zasądzenia od Towarzystwa (...) S.A. w W.:

- kwoty 230.000 złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 listopada 2014r.,
 - kwot po 2.000 zł tytułem uzupełniającej renty alimentacyjnej płatnej do dnia 10 każdego miesiąca począwszy od 01 sierpnia 2015r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat,
 - kwoty 36.874,67 zł tytułem skapitalizowanej renty alimentacyjnej za okres od 23 września 2013r. do 31 lipca 2015r. wraz z ustawowymi odsetkami począwszy od dnia wniesienia powództwa
- oraz zasądzenia kosztów procesu.

W uzasadnieniu powyższego żądania podano, że matka małoletniej powódki M. K. (1) zginęła w dniu 22 września 2013r. w wypadku komunikacyjnym. Uczestniczący w wypadku pojazd (mikrobus) o numerze rejestracyjnym (...) należał do firmy (...) z L., która posiadała umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zawartą z pozwanym Towarzystwem (...) potwierdzoną polisą ubezpieczeniową nr (...). Małoletnia powódka była dzieckiem zmarłej z pierwszego małżeństwa. Zmarła wychowywała ją samodzielnie. Ojciec dziecka nie wykazywał żadnego zainteresowania dzieckiem i nie uczestniczył w jego życiu. Po śmierci matki opiekę nad dziewczynką przejęli w ramach rodziny zastępczej dziadkowie macierzyści R. i S. N.. Pozwany uznał swoją odpowiedzialność za tragiczny wypadek z dnia 22 września 2013r. i dobrowolnie wypłacił małoletniej powódce tytułem zadośćuczynienia kwotę 20.000 zł oraz przyznał jej rentę alimentacyjną w kwocie 320 zł miesięcznie, wypłacaną w systemie trzymiesięcznym w terminach do dnia 10 lutego (za miesiące luty, marzec, kwiecień), do dnia 10 maja (za miesiące maj, czerwiec, lipiec), do 10 sierpnia (za miesiące sierpień, wrzesień, październik), do 10 lipca (za miesiące listopad, grudzień, styczeń). Ponadto wypłacił jej kwotę 5.205,33 zł tytułem wyrównującej renty za okres od 23 września 2013r. do 31 stycznia 2015r. W niniejszym postępowaniu powódka domaga się dalszego zadośćuczynienia uważając, że dotychczas wypłacona kwota z tego tytułu nie rekompensuje doznanej krzywdy. Zgodnie a art. 446 § 2 k.c. małoletniej powódce przysługuje renta obliczona stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas trwania prawdopodobnego obowiązku alimentacyjnego. Wypłacana przez pozwanego kwota 320 zł miesięcznie tytułem renty jest świadczeniem rażąco zaniżonym.

Pozwany Towarzystwo (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany podał, że żądana kwota zadośćuczynienia jest rażąco wygórowana i wyraźnie sprzeczna z przyjętymi w orzecznictwie sądów powszechnych kryteriami ustalania wysokości zadośćuczynienia, w szczególności zaś w znaczącym stopniu odbiega od panujących obecnie warunków społeczno – gospodarczych. Roszczenie o rentę w kwocie 2.000 zł nie zostało w żaden sposób wykazane. Z ostrożności procesowej pozwany zakwestionował także początkowy termin naliczania odsetek od kwoty zadośćuczynienia przyjmując, że winny zostać one zasądzone nie wcześniej niż od daty wyrokowania.

Na rozprawie w dniu 27 października 2015r. pełnomocnik powódki oświadczył, że w sierpniu 2015r. pozwany wypłacił powódce rentę w kwocie 960 zł za okres trzech miesięcy tj. od 01 sierpnia 2015r. do 31 października 2015r. i o tę kwotę ograniczył żądanie pozwu zawarte w pkt 2 pozwu. Z kolei na rozprawie w dniu 22 marca 2016r. podano, że w listopadzie 2015r. pozwany wypłacił powódce rentę w kwocie 960 zł za okres od 01 listopada 2015r. do 31 stycznia 2016r., w styczniu 2016r. wypłacono kolejną kwotę 960 zł za okres od 1 lutego do 30 kwietnia 2016r.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 22 września 2013r. na autostradzie A 30 kilometr 19, doszło do tragicznego wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniosła M. K. (1). Kierowca mikrobusu, w którym podróżowała zmarła, najechał na – znajdującą się na przyczepie innego samochodu – łódź, wbijając się przodem w jej śruby. Bezpośrednią przyczyną śmierci M. K. (1) były liczne obrażenia zewnętrzne i wewnętrzne doznane w wyniku wypadku. (okoliczności bezsporne)

Uczestniczący w wypadku pojazd (mikrobus) – o numerze rejestracyjnym (...) - należał do firmy (...) z L., która posiadała umowę OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, zawartą z (...) S.A. w W. potwierdzoną polisą ubezpieczeniową nr (...). (okoliczności bezsporne)

Małoletnia N. R. urodzona (...) pochodzi ze związku małżeńskiego M. K. (1) (poprzednio R. z domu N.) i P. R., których małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka zamiejscowego w R. z dnia 06 listopada 2007r. sygn. akt II RC 1288/07. (dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka (...) w R. z dnia 06 listopada 2007r. sygn. akt II RC 1288/07 w aktach szkodowych nr (...) – 15)

Po tragicznym wypadku przed Sądem Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim pod sygnaturą akt III Nsm 300/14 toczyła się sprawa o ustanowienie rodziny zastępczej dla małoletniej N. R.. Postanowieniem z dnia 12 maja 2014r. w trybie zabezpieczenia powierzono dziadkom małoletniej R. i S. N. pieczę nad małoletnią N. w formie rodziny zastępczej spokrewnionej. Następnie postanowieniem z dnia 05 sierpnia 2014r. ustanowiono dla małoletniej N. rodzinę zastępczą, której obowiązki powierzono S. i R. N. upoważniając rodzinę zastępczą do reprezentowania małoletniej przed urzędami, instytucjami, sądami. Tym samym postanowieniem zmieniono pkt 2 wyroku sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka (...) w R. z dnia 06 listopada 2007r. sygn. akt II RC 1288/07 w ten sposób, że pozbawiono ojca P. R. władzy rodzicielskiej nad małoletnią N. R.. (dowód: dokumenty zawarte w aktach sprawy Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim sygn. akt III Nsm 300/14)

Przed Sądem Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim, pod sygnaturą akt III Nsm 798/14 toczyła się także sprawa o ustanowienie opieki nad małoletnią N. R.. Postanowieniem z dnia 30 października 2014r. obowiązki opiekuna prawnego powierzono R. N.. (dowód: odpis postanowienia z dnia 30 października 2014r. sygn. akt III Nsm 798/14 k. 40, zaświadczenie k. 41)

Zmarła M. K. (1) urodziła się 18 stycznia 1985r. Ukończyła liceum zawodowe, z zawodu była sprzedawcą. We wrześniu 2005r. M. K. (1) zawarła małżeństwo z P. R.. Zamieszkali w domu rodzinnym zmarłej. Z tego małżeństwa urodziła się małoletnia N. R.. Małżeństwo rodziców małoletniej N. zostało rozwiązane przez rozwód. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnią N. powierzono matce M. K. (1). Po orzeczeniu rozwodu ojciec małoletniej wyprowadził się z domu rodzinnego byłej żony i zamieszkał w W. na Osiedlu (...) u swojego ojca. Przez pierwszy miesiąc po wyprowadzeniu odwiedzał N., a potem przestał się nią interesować. Po śmierci M. K. (1) ojciec małoletniej przyjechał złożyć kondolencje i odwiedzał N. przez miesiąc. Potem znowu zerwał kontakt. W sprawie o rozwód zostały zasądzone od niego na rzecz małoletniej alimenty w kwocie 500 zł.

M. K. (1) w Polsce prowadziła swój sklep z pokarmem dla ptaków, ale nie przynosił jej dużych zysków. W 2009r. M. K. (1) wyszła ponownie za mąż, lecz drugi jej mąż został skazany za handel narkotykami w Niemczech i tam też został osadzony w zakładzie karnym. W październiku 2011r. M. K. (1) wyjechała do Holandii. Drugi mąż M. K. (1) wniósł sprawę o rozwód, jednakże sprawa nie została rozpoznana, gdyż M. K. (1) zginęła w wypadku komunikacyjnym. Z drugiego małżeństwa zmarła nie posiadała dzieci. W 2014r. M. K. (1) miała podjąć pracę w sklepie (...).

W Holandii M. K. (1) pracowała przy kwiatkach, zarabiała 320-350 euro tygodniowo. Jej wynagrodzenie wpływało na konto w (...) Banku (...) w W. Śl. Jej matka R. N. posiadała upoważnienie i wypłacała z tego konta pieniądze. Gdy M. K. (1) wyjechała do Holandii to małoletnią N. opiekowali się dziadkowie – R. N. i S. N.. M. K. (1) przyjeżdżała do Polski 4 -5 razy w roku, miała jednak kontakt z córką przez skype albo telefon. Gdy M. K. (1) miała urlop to razem z córką wyjeżdżała na wakacje. Spędzały czas na spacerach, wspólnych wycieczkach. Były w W., W. M., chodziły do kina. Zmarła wysyłała córce pieniądze, prezenty.

Zmarła pozostawała w Holandii w nieformalnym związku.

O śmierci matki małąletnią N. poinformował pedagog szkolny. Małąletnia zareagowała płaczem, potem zamknęła się w sobie. Do dziadków, rodzeństwa zmarłej chce się zwracać: „mama, tata”. Z najbliższymi członkami (bratem zmarłej i jego żoną) chce „bawić się w rodzinę”. Z drugiej zaś strony małąletnia nie lubi jak znajdują się wokół niej pełne rodziny. Ma napady hysterii, boi się ciemności, w ciągu dnia boi się iść sama do ubikacji, bo widzi wszędzie duchy. Dopiero teraz uświadomiła sobie, że matki już nie zobaczy. (dowód: zeznania świadków: A. N., M. N., E. W., D. O., przesłuchanie stron – zapis audio – video k. 95)

Małąletnia powódka obecnie mieszka wraz z dziadkami, którzy pełnią funkcję rodziny zastępczej oraz rodziną brata zmarłej M. K. (1). Korzysta z pomocy psychologicznej. Prowadzący ją psycholog M. B. w sporządzonych opiniach psychologicznych podała, że do grudnia 2014r. dziewczynka doświadczała uporczywych objawów stresu pourazowego: koszmary senne, ciągle przeżywanie wypadku matki, jej śmierci i okoliczności tego wydarzenia, często płakała, miała obniżony nastrój, obniżone poczucie własnej wartości, w swobodnej zabawie ciągle odtwarzała tragiczny wypadek i swoje osierocenie. Ponadto N. czuje się gorsza od innych dzieci, które mają żyjące matki. Każdy Dzień Matki, święta, jak również zwyczajne codzienne sytuacje, tj. wizyty u koleżanek w domach, wydarzenia szkolne, spotkania matek z dziećmi to dla niej ogromny stres. Ze względu na to, że była bardzo związana z matką odczuwa jej brak, pustkę, żal, smutek, złość oraz bezsilność każdego dnia. N. z emocjami radzi sobie poprzez jedzenie, co skutkuje nadwagą dziewczynki. W wyniku terapii psychologicznej objawy stresu pourazowego u dziewczynki zmniejszyły się. Mimo tego N. nadal czuje się gorsza od innych dzieci, które mają żyjące matki. N. jest w grupie dzieci wysokiego ryzyka zachorowania na depresję, nerwicę, choroby somatyczne związane z przewlekłym stresem. Wymaga psychoterapii indywidualnej, wsparcia rodziny i szkoły, wskazana jest także terapia grupowa. (dowód: opinie psychologiczne M. B. z dnia 21 października 2015r. i 15 marca 2016r. k. 88, 165)

W okresach od 11 lipca 2014r. do 22 lipca 2014r. i od 27 lipca 2015r. do 07 sierpnia 2015r. małąletnia N. przebywała na zorganizowanym przez Stowarzyszenie (...) turnusie terapeutycznym – wypoczynkowym dla ofiar wypadków komunikacyjnych i ich rodzin w należącym do Stowarzyszenia Ośrodka w D.. (dowód: zaświadczenie Stowarzyszenia (...) z dnia 11 lipca 2014r. w aktach szkodowych nr (...) – 15, zaświadczenie Stowarzyszenia (...) z dnia 07 sierpnia 2015r. k. 89)

Aktualnie małąletnia zamieszkuje z dziadkami macierzystymi R. i S. N., którzy – wobec braku woli ze strony ojca dziecka w zakresie przyjęcia opieki nad córką - na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z dnia 05 sierpnia 2014r. sprawują nad wnuczką opiekę w ramach rodziny zastępczej. Wobec pozbawienia ojca małąletniej N. władzy rodzicielskiej dla małąletniej ustanowiono opiekę prawną w osobie babki macierzystej R. N..

Małąletnia mieszka wraz z dziadkami oraz rodziną wujka (brata zmarłej M. K. (1)) w domu jednorodzinnym. Jest uczennicą IV klasy Szkoły podstawowej nr (...) w W.. (dowód: przesłuchanie stron zapis audio – video k. 95)

Dziadek małąletniej powódki S. N. jest emerytem, a jego emerytura od marca 2015r. wynosiła 2.726,54 zł. (dowód: decyzja o waloryzacji emerytury z dnia 13 marca 2015r. k. 13 – 14)

Babcia małąletniej powódki R. N. otrzymuje świadczenie przedemerytalne, które od 01 marca 2015r. wynosiło 1.027,39 zł. (dowód: decyzja o waloryzacji świadczenia przedemerytalnego z dnia 26 marca 2015r. k. 15)

S. i R. małżonkowie N. ponoszą koszty utrzymania domu, na które składają się: ubezpieczenie domu – 388,00 zł rocznie; podatek od nieruchomości 700,00 zł rocznie; opał – 2.000 zł rocznie. Obecnie koszty te ponoszą po połowie z synem, który wraz ze swoją rodziną zamieszkał w tym domu. (dowód: przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175)

W okresie od 01 września 2015r. do 30 czerwca 2016r. małąletnia N. uczestniczy w kursie języka angielskiego organizowanym przez O. E. w W.. Opłaty za lekcje języka angielskiego wynosiły: we wrześniu 2015r. – 188,50 zł, w

październiku 2015r. – 160,00 zł, w listopadzie 2015r. – 200,00 zł. (dowód: regulamin O. E. wraz z potwierdzeniami przelewu k. 104 – 107, przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175)

Małoletnia N. R. uczestniczy także w zajęciach tanecznych organizowanych przez (...) Centrum (...) w W.. Roczny koszt tych zajęć wynosi 300 zł (miesięcznie 25,00 zł). (dowód: przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175)

Dziecko szybko rośnie, zatem konieczna jest wymiana odzieży i obuwia, a także odpowiednie odżywianie, stosowanie witamin. Miesięczny koszt wyżywienia małoletniej babcia określiła na kwotę 600,00 zł. (dowód: przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175).

Dziadkowie przystosowali pokój dziewczynki do jej potrzeb i wieku kupując odpowiednie meble. Wydatkowali na ten cel kwotę 2.651,00 zł. (dowód: faktury k. 114 – 115, przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175)

Dziewczynka leczy się u laryngologa, alergologa, urologa. Zmiany skórne wymagają, aby używała odpowiednich środków higienicznych. Małoletnia ma też na tle nerwowym problemy z utrzymaniem moczu. Konieczny był też zakup okularów korekcyjnych, które kosztowały 270 zł. (dowód: rachunek k. 109, przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175)

Małoletnia uczestniczy w odpłatnej terapii psychologicznej, koszt jednej wizyty u psychologa M. B. wynosi 90 zł. Do końca 2015r. wizyty odbywały się co tydzień. Od 05 kwietnia 2016r. małoletnia ma rozpocząć terapię trzymiesięczną, której całkowity koszt wynosi 750 zł. (dowód: faktury k. 110, 167, przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175)

Obecnie małoletnia otrzymuje alimenty w kwocie 500 zł, które zasądzone zostały od jej ojca w sprawie rozwodowej, a która to sprawa toczyła się w 2007r. Alimenty te egzekwowane są przez komornika a wypłaca je fundusz alimentacyjny. Ojciec dziewczynki nie utrzymuje z nią kontaktu, zatem poza alimentami nie otrzymuje ona od niego jakiegokolwiek innego wsparcia finansowego. (dowód: przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 175).

Źródłem utrzymania małoletniej jest także renta wypłacana przez ubezpieczyciela w kwocie 320 zł miesięcznie. Jej wypłata następuje w systemie kwartalnym.

Matka małoletniej N. – M. K. (1) ukończyła liceum zawodowe, z zawodu była sprzedawcą. W Polsce prowadziła sklep z pokarmem dla ptaków, ale nie przynosił on dochodów. W 2011r. ze względów zarobkowych zdecydowała się na wyjazd do Holandii. Tam zarabiała tygodniowo 320 – 350 euro. (dowód: przesłuchanie opiekuna prawnego R. N. zapis audio – video k. 95).

Pismem z dnia 22 września 2014r. pełnomocnik powódki zwrócił się do pozwanego o wypłatę następujących świadczeń na rzecz małoletniej powódki:

- zadośćuczynienia w kwocie 250.000 zł,
- renty alimentacyjnej w kwocie 2.000 zł miesięcznie,
- kwoty 26.000 zł tytułem skapitalizowanej renty alimentacyjnej od września 2013r. do września 2014r.

Powyższe wezwanie o zapłatę wpłynęło do pozwanego w dniu 06 października 2013r. (oświadczenie pełnomocnika pozwanego zapis audio – video k.181 00:03:41)

Decyzją z dnia 07 listopada 2014r. pozwany przyznał i wypłacił małoletniej N. zadośćuczynienie w kwocie 20.000 zł. (dowód: akta szkodowe nr (...) – 15) Z kolei decyzją z dnia 19 grudnia 2014r. pozwany przyznał małoletniej N. rentę w kwocie 320 zł miesięcznie. Przyznając rentę w powyższej wysokości pozwany opierał się na przedstawionych zaświadczeniach o zarobkach zmarłej ustalając je w wysokości 3.803, zł miesięcznie w roku 2013r. Świadczenie rentowe w ustalonej kwocie 320 zł stanowi różnicę pomiędzy kwotą dochodu, którą zmarła przeznaczałby miesięcznie

na utrzymanie córki a kwota możliwą do uzyskania przez rodzinę zastępczą wraz z dodatkiem dla rodzin zastępczych spokrewnionych. (dowód: akta szkodowe nr (...) – 16)

Po zapoznaniu się z aktami sprawy oraz po przeprowadzeniu badania biegli sądowi lekarz psychiatra M. K. (2) i psycholog kliniczny B. B. wydali w niniejszej sprawie opinię psychiatryczno-psychologiczną. Z opinii wynika, że małaletnia N. przeżywa symptomy, które wywołane są utrzymującym się od dłuższego czasu (od daty tragicznej śmierci matki) stan stresu psychicznego. W obrazie osobowości widoczna jest niestabilność emocjonalna, obniżona tolerancja frustracji i brak podstawowego poczucia bezpieczeństwa, a także potrzeba ochrony emocjonalnej. Dziewczynka odczuwa silnie zaznaczoną tęsknotę za mamą i przebywaniem w pełnej rodzinie. Brakuje jej obecności matki i jej wsparcia oraz opieki. Ujawniają się zahamowania emocjonalne, małaletnia przeżywa poczucie niższości, kształtujące negatywny wizerunek własnej osoby. W odpowiedzi na przeżycie ostrej reakcji na stres, spowodowany nagłą i niespodziewaną śmiercią matki, u powódki wystąpiły stany obniżonego nastroju, wybuchy płaczu, koszmary sennie, częste przeżywanie wypadku matki, jej śmierci i okoliczności tego wydarzenia. Wykazane bezpośrednim badaniem symptomy zaburzeń adaptacyjnych, pozostają w związku przyczynowo – skutkowym z tragiczną śmiercią matki. Doświadczenie śmierci matki, z uwagi na wiek powódki (okres intensywnego rozwoju, proces socjalizacji, budowania własnej tożsamości i identyfikacji z rolą kobiety) wniosło nieodwracalne konsekwencje w funkcjonowaniu powódki zarówno w sferze emocjonalnej, jak i społecznej, w związku z deprivacją podstawowych potrzeb, tj. potrzeby bezpieczeństwa i miłości rodzicielskiej. Matka dla powódki była opiekunem i wzorem do naśladowania. Jej niespodziewana śmierć wniosła w życie powódki poczucie pustki i osamotnienia oraz zachwiała jej poczucie bezpieczeństwa. Spowodowała, że powódka czuje się gorsza od innych. Powódka utraciła możliwość korzystania ze wsparcia i pomocy ze strony matki w okresie intensywnego rozwoju – zarówno w aspekcie emocjonalnym, jak i materialnym. Utrata matki, jako modelu może zakłócać toczący się proces identyfikowania się z rolą kobiety. Powódka do czasu śmierci matki utrzymywała z nią stały kontakt, pomimo pracy za granicą. Matka starała się zaspakajać niezbędne potrzeby powódki. Małaletnia miała dobry kontakt z matką, ich wzajemne relacje były bliskie i ciepłe. Powódka po śmierci matki czuła się smutna, przygnębiona, było jej przykro. Emocje (w dużej mierze stłumione), które przeżywa, w następstwie przeżytej traumy utrudniają jej adaptację społeczną. W związku z utratą prawa do wzrastania „przy matce” i wychowania przez matkę, doszło u powódki do zachwiania jej podstawowego poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, a także do zaniżenia samooceny i spadku poczucia własnej wartości. Małaletnia pozostaje jeszcze w trakcie żałoby (nie zaistniała jeszcze ostatnia faza żałoby, jaką jest faza akceptacji utraty). Powódka objęta jest wsparciem psychologicznym. W tym stanie rzeczy, uwzględniając wiek powódki i fakt, iż pozostaje ona w okresie intensywnego rozwoju, trudno jest określić biegłym czy przeżywana przez powódkę żałoba, będzie mogła być uznana za żałobę o fizjologicznym, niepowikłanym przebiegu, czy też będzie niosła niepokojące następstwa m. in. możliwość rozwinięcia fobii czy depresji. Z tych też względów biegli podali, że nie jest możliwe, aby w sposób jednoznaczny określić czy uszczerbek na zdrowiu będzie miał charakter trwały czy długotrwały i jaka jest jego wysokość. (dowód: opinia biegłych sądowych lekarza psychiatry M. K. (2) i psychologa klinicznego B. B. k. 134 – 139)

Powyższe okoliczności faktyczne Sąd ustalił w oparciu o spójne i w pełni przekonujące wskazane wyżej dowody, w szczególności dokumenty urzędowe, które w ocenie Sądu były w pełni wiarygodne oraz niekwestionowane dokumenty prywatne, których prawdziwość nie budziła wątpliwości. Zeznania świadków A. N., M. N., E. W., D. O. jako logiczne i wzajemnie się uzupełniające były co do zasady pomocne przy ustalaniu stanu faktycznego. Opinia biegłych sądowych psycholog B. B. i lekarza psychiatry M. K. (2) zostały przyjęte przez Sąd bez zastrzeżeń, gdyż została ona sporządzona zgodnie ze zleceniem Sądu, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności istotnych dla poczynienia niezbędnych ustaleń faktycznych. Zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98 (OSNC 2001, Nr 4, poz. 64) opinia biegłego podlega ocenie - zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. - na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Opinia w rozpoznawanej sprawie została wydana po przeprowadzeniu badań psychologicznych – psychiatrycznych małaletniej powódki N. R.. Opinia, w ocenie Sądu, w sposób kompleksowy i jasny odpowiada na przedstawione pytania, wywód opinii nie zawiera sprzeczności ani niedomówień, dlatego Sąd uznał opinię za rzetelną. Nie istniały też wątpliwości co do wiedzy, fachowości lub bezstronności biegłych. Strony nie kwestionowały wniosków biegłych.

Wiedza i doświadczenie zawodowe opiniujących oraz stanowczy charakter opinii przekonują, że zasadnym było poczynienie ustaleń na podstawie tej opinii. Przesłuchanie stron – ograniczone do przesłuchania opiekuna prawnego małoletniej powódki - R. N. uzupełniło zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Za w pełni wiarygodne Sąd uznał zeznania przedstawiciela ustawowego małoletniej powódki, gdyż korespondowały one z dowodami z dokumentów oraz zeznaniami świadków.

Sąd zważył, co następuje:

W ustalonym stanie faktycznym powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Z uwagi na to, że źródłem roszczenia o zadośćuczynienie i rentę jest czyn niedozwolony, zobowiązanym do zaspokojenia roszczeń powódki są sprawca wypadku lub ubezpieczyciel.

Podstawą prawną odpowiedzialności ubezpieczyciela sprawcy wypadku jest art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.) w zw. z art. 822 k.c.

Zgodnie z treścią art. 822 § 1 k.c., przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Przedmiotem ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej jest zatem odpowiedzialność ubezpieczającego za szkody wyrządzone osobom trzecim, a więc szkody wyrządzone wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 i n.k.c.), jak i szkody wyrządzone na skutek czynu niedozwolonego. Jest to więc ubezpieczenie jego odpowiedzialności za wyrządzenie szkody opartej na zasadzie winy, ryzyka, słuszności oraz w sytuacjach, gdy odpowiedzialności nadano charakter absolutny (bezwzględny).

Odpowiedzialność ubezpieczyciela stanowi pochodną odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody. Stosownie do art. 822 § 4 k.c. uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela. Przez "uprawnionego do odszkodowania" należy rozumieć właśnie poszkodowanego. Z treści powołanego przepisu wynika, że jeżeli osoba ponosząca odpowiedzialność cywilną za szkodę jest ubezpieczona w zakresie odpowiedzialności cywilnej, poszkodowany ma dwóch dłużników: tę osobę oraz ubezpieczyciela. Przepis ten nie wyklucza możliwości żądania przez poszkodowanego odszkodowania wyłącznie od osoby odpowiedzialnej za szkodę. Jeżeli zakład ubezpieczeń zapłaci poszkodowanemu należne mu odszkodowanie, to ustaje obowiązek odszkodowawczy ubezpieczonego. Jeżeli natomiast roszczenie poszkodowanego zaspokoi ubezpieczony ponoszący odpowiedzialność cywilną za szkodę, to może on następnie kierować do ubezpieczyciela roszczenie o zapłatę na jego rzecz odszkodowania ubezpieczeniowego, równego odszkodowaniu, które zapłacił on uprzednio poszkodowanemu. Należy jednak zauważyć, iż zakład ubezpieczeń będzie zobowiązany zapłacić odszkodowanie ubezpieczonemu, który samodzielnie zaspokoił roszczenia poszkodowanego, w takim zakresie, w jakim roszczenia te były zasadne (patrz: J. Orlicka, Roszczenie regresowe ubezpieczonego do zakładu ubezpieczeń w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej (w:) Prawo wobec wyzwań współczesności, Poznań 2006, s. 341).

Przepis art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003.124.1152) zawiera zamknięty katalog dóbr podlegających ochronie z tytułu obowiązkowej umowy ubezpieczenia posiadaczy pojazdów mechanicznych i wyłącza niejako stosowanie przepisów kodeksu cywilnego. Przepis ten stanowi, że z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia.

Zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem doktryny, jak i orzecznictwem art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli w żadnym razie nie

wyłączał możliwości dochodzenia zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych od ubezpieczyciela, gdyż jest to roszczenie pieniężne o charakterze majątkowym związane ze śmiercią osoby poszkodowanej. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Takie stanowisko potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 stycznia 2010 r. o sygn. akt IV CK 307/09.

Dodać należy, że pozwany nie kwestionował zasady swej odpowiedzialności podając, że w dniu wypadku, tj. 22 września 2013r. pojazd kierowany przez sprawcę szkody był ubezpieczony u pozwanego na mocy obowiązkowej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego. Pozwany po zgłoszeniu szkody wszczął postępowanie likwidacyjne w następstwie, którego przyznał małoletniej powódce zadośćuczynienie i rentę, natomiast wnosząc o oddalenie powództwo podniósł, że roszczenie powódki są bezzasadne jako zbyt wygórowane.

Przepis art. 446 § 4 k.c. stanowi, że Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Krąg osób uprawnionych do zadośćuczynienia określonego w art. 446 § 4 k.c. jest taki sam, jak w art. 446 § 3 k.c. Uprawnionymi do żądania kompensaty są wyłącznie członkowie rodziny zmarłego, przy czym muszą być to najbliżsi członkowie tej rodziny. Jest to węższy krąg podmiotów niż osoby bliskie (z art. 446 § 2 k.c.), bo ograniczony do członków rodziny. Należy jednak sądzić, że obejmuje nie tylko małżonka i dzieci zmarłego, ale także innych członków jego rodziny, a więc krewnych, powinowatych lub osoby niepowiązane formalnymi stosunkami prawnymi rodzinnymi, jeżeli zmarły pozostawał z nimi faktycznie w szczególnej bliskości powodowanej bardzo silną więzią uczuciową. Powódka występująca w sprawie (córka zmarłej) niewątpliwie spełniają kryteria osób najbliższych względem zmarłego. Jej legitymacja czynna do wystąpienia z powództwem o dochodzone przez siebie roszczenie nie budziła wątpliwości w chwili zamknięcia rozprawy.

Zadośćuczynienie jest roszczeniem o charakterze ściśle niemajątkowym mającym na celu kompensację doznanej krzywdy. Wysokość zadośćuczynienia przyznawanego na podstawie art. 446 § 4 k.c. ma charakter ocenny, a przy określeniu odpowiedniej sumy zadośćuczynienia należy brać pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, w szczególności: rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanej krzywdy, ocenianej według miar obiektywnych. Dobra osobiste w postaci prawa do życia w rodzinie zasługuje na wzmoczoną w porównaniu z innymi dobrami ochronę. Naruszenie tego dobra stanowi dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego, niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich. Dlatego doznana w tym przypadku krzywda jest bardziej godna ochrony z uwagi na naruszenie dobra wysokiej rangi i w najwyższym stopniu. Z tego też względu ustalając wysokość zadośćuczynienia należy mieć na względzie takie okoliczności jak: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rolę jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, charakter i rodzaj zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, stopień w jakim pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy, skorzystanie z pomocy fachowej w czasie radzenia sobie w tej trudnej sytuacji, proces leczenia doznanej traumy mający na celu pomoc w odbudowie struktury rodziny i przywrócenie znaczenia każdego z jej członków.

W ocenie Sądu, trudno jest wycenić ból, rozpacz, cierpienie. Nie można ustalać miernika bólu i cierpienia (tym bardziej, że generalnie brak w takiej sytuacji pomocniczego środka, jakim jest stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu, uwzględniany przy art. 445 k.c.), każdy przypadek powinien być rozpatrywany indywidualnie i odrębnie przy stosowaniu wszystkich istotnych elementów dla danej sprawy. Odwołanie się do przeciętnej stopy życiowej nie może pozbawiać rozpatrywanego roszczenia funkcji kompensacyjnej i przesłaniać innych ważniejszych przesłanek ustalenia należnych kwot. Jest to przesłanka pomocnicza, mająca charakter uzupełniający w stosunku do kwestii zasadniczej, jaką jest rozmiar szkody niemajątkowej.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że nie może budzić wątpliwości, iż małoletnia N. była silnie związana z matką. W chwili orzeczenia rozwodu jej rodziców małoletnia miała niespełna dwa

lata. W wyroku rozwodowym wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnią powierzono matce M. K. (1). Ojciec małoletniej nie utrzymywał z małoletnią kontaktu, zaś obecnie jest pozbawiony władzy rodzicielskiej. Zatem matka – wobec postawy ojca – była faktycznie jedynym jej rodzicem. Jak wynika z zeznań świadków oraz przesłuchania stron zmarła poświęcała córce każdą wolną chwilę, dbała o jej fizyczny i psychiczny rozwój, starała się organizować małoletniej wolny czas. Sytuacji tej nie zmieniło podjęcie przez zmarłą pracy za granicą, gdyż utrzymywała ona kontakt z córką rozmawiając z nią telefonicznie lub na skype. Często kupowała dziecku modne ubrania, zabawki. Matka dla powódki była opiekunem i wzorem do naśladowania. Małoletnia miała dobry kontakt z matką, ich wzajemne relacje były bliskie i ciepłe.

Wiadomość o nagłej i tragicznej śmierci matki była dla małoletniej szokiem i traumą. W odpowiedzi na przeżycie ostrej reakcji na stres, spowodowany nagłą i niespodziewaną śmiercią matki, u powódki wystąpiły stany obniżonego nastroju, wybuchy płaczu, koszmary senne, częste przeżywanie wypadku matki, jej śmierci i okoliczności tego wydarzenia. Niespodziewana śmierć matki wniosła w życie powódki poczucie pustki i osamotnienia oraz zachwiała jej poczucie bezpieczeństwa. Obecnie dziewczynka odczuwa silnie zaznaczoną tęsknotę za mamą i przebywaniem w pełnej rodzinie. Brakuje jej obecności matki i jej wsparcia oraz opieki. Ujawniają się zahamowania emocjonalne, małoletnia przeżywa poczucie niższości, kształtujące negatywny wizerunek własnej osoby. Powódka utraciła możliwość korzystania ze wsparcia i pomocy ze strony matki w okresie intensywnego rozwoju – zarówno w aspekcie emocjonalnym, jak i materialnym.

Sytuacja w jakiej znalazła się małoletnia, jej stan psychiczny spowodował, że dziadkowie uczęszczają z nią na terapię psychologiczną. W ocenie biegłych wydających opinię w rozpoznawanej sprawie małoletnia pozostaje jeszcze w trakcie żałoby (nie zaistniała jeszcze ostatnia faza żałoby, jaką jest faza akceptacji utraty). Ponadto biegli stwierdzili, że w obecnym stanie rzeczy, uwzględniając wiek powódki i fakt, iż pozostaje ona w okresie intensywnego rozwoju, trudno jest określić czy przeżywana przez powódkę żałoba, będzie mogła być uznana za żałobę o fizjologicznym, niepowikłanym przebiegu, czy też będzie niosła niepokojące następstwa m. in. możliwość rozwinięcia fobii czy depresji. Zatem objęcie jej wsparciem psychologicznym jest jak najbardziej celowe. Małoletnia powódka dorasta bez rodziców, lata dzieciństwa przechodzi w cierpieniu i bólu. Od dnia wypadku, w którym zginęła matka aż do chwili obecnej korzysta z pomocy psychologa. Powódka w wieku 7 lat utraciła matkę, osobę najbliższą, centralną, główne źródło miłości i wsparcia. Już nigdy nie będzie mogła liczyć na pomoc matki w różnych sytuacjach życiowych. Utraciła szansę na jej pomoc i oparcie w przyszłości. Nie będzie mogła dzielić się z nią swoimi sukcesami i rozterkami. Nie będzie przy niej matki w najważniejszych dla niej chwilach życia. Brak matki zapewne pozostawi w jej życiu wiele niekorzystnych, trwałych zmian w psychice, z którymi zapewne jeszcze nieraz będzie musiała się zmierzyć w dorosłym życiu. Uwzględniając więc rodzaj naruszonego dobra, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, poczucie osamotnienia powódki, rolę jaką dla niej pełniła zmarła matka M. K. (1) Sąd doszedł do przekonania, że odpowiednią kwotą zadośćuczynienia dla powódki będzie kwota 120.000 zł. Biorąc pod uwagę, że pozwany przyznał i wypłacił dobrowolnie z tego tytułu kwotę 20.000 zł, powództwo podlegało uwzględnieniu w części do kwoty 100.000 zł, zaś w pozostałym zakresie podlegało ono oddaleniu jako zbyt wygórowane.

Odsetki od świadczenia pieniężnego należą się od dnia, w którym świadczenie to powinno być zapłacone; w wypadku zobowiązań z czynów niedozwolonych, które mają charakter bezterminowy, stan opóźnienia w spełnieniu świadczenia powstaje po wezwaniu dłużnika do świadczenia. Znaczenie takiego wezwania wierzyciela (art. 455 k.c.) polega na tym, że z jego chwilą na dłużniku zaczyna ciążyć obowiązek niezwłocznego spełnienia świadczenia i że nie spełniając go - popada w opóźnienie, a to uprawnia wierzyciela do żądania odsetek za czas opóźnienia (art. 481 § 1 k.c.). Dłużnik popada w opóźnienie, jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie, w którym stało się ono wymagalne także wtedy, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1993 r., I CRN 121/94, OSNC 1995/1/21, a także z dnia 22.10.2003 II CK 146/02).

Świadczenie ubezpieczyciela polegające na zapłacie odszkodowania jest uzależnione od zajścia przewidzianego w umowie wypadku (art. 805 § 1 i 2 pkt 1 k.c.). Ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku (art. 817 § 1 k.c.). Świadczenie ubezpieczyciela ma zatem charakter terminowy. Gdy wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia

odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okaże się niemożliwe, świadczenie powinno zostać spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe (art. 817 § 2 k.c.). Oznacza to, że spełnienie świadczenia w terminie późniejszym może być usprawiedliwione jedynie wówczas, gdy ubezpieczyciel powoła się na istnienie przeszkód w postaci niemożliwości wyjaśnienia okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności albo wysokości świadczenia, mimo działań podejmowanych ze szczególną starannością.

Świadczenie w rozmiarze, w jakim ono należy się wierzycielowi w terminie, w którym ma je zapłacić, powinno być w zasadzie oprocentowane od tego dnia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2000 r., V CKN 1114/00 a przede wszystkim wyrok z dnia 7.08.2003 IV CKN 372/01).

Zgodnie z art. 14 dnia 22 maja 2003r. ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 Nr 124, poz. 1151 z późniejszymi zmianami) zakład ubezpieczeń powinien był wypłacić odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie (ust. 1). Powyższy przepis stanowił powtórzenie zasady wynikającej z art. 817 § 1 k.c. W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w art. 14 ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania. (ust.2). Ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 listopada 2009 r. II CSK 257/2009 (Lex nr 551100) podał, że „ustanawiając krótki termin spełnienia świadczenia ustawodawca wskazał na konieczność szybkiej i efektywnej likwidację szkody ubezpieczeniowej. Wymóg ten odnosi się także do sytuacji określonej w art. 817 § 2 k.c., a więc przypadku, w którym zachodzi konieczność przedłużenia postępowania likwidacyjnego. Po otrzymaniu zawiadomienia o wypadku ubezpieczyciel - jako profesjonalista korzystający z wyspecjalizowanej kadry i w razie potrzeby z pomocy rzeczoznawców (art. 355 § 2 k.c.) - obowiązany jest do ustalenia przesłanek swojej odpowiedzialności, czyli samodzielnego i aktywnego wyjaśnienia okoliczności wypadku oraz wysokości powstałej szkody. Obowiązku tego nie może przerzucić na inne podmioty, w tym uprawnionego do odszkodowania. Nie może też wyczekiwać na prawomocne rozstrzygnięcie sądu. Bierne oczekiwanie ubezpieczyciela na wynik toczącego się procesu naraża go na ryzyko popadnięcia w opóźnienie lub zwłokę w spełnieniu świadczenia odszkodowawczego. Rolą sądu w ewentualnym procesie może być jedynie kontrola prawidłowości ustalenia przez ubezpieczyciela wysokości odszkodowania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2000 r., III CKN 1105/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 134, z dnia 19 września 2002 r. V CKN 1134/2000, niepubl. i z dnia 15 lipca 2004 r., V CK 640/03, niepubl).

W rozpoznawanej sprawie pełnomocnik powódki pismem z dnia 22 września 2014r. zwrócił się do pozwanego o zapłatę na rzecz powódki zadośćuczynienia oraz renty. Uwzględniając okres niezbędny na doręczenie korespondencji pozwanemu, oświadczenie pełnomocnika pozwanego, iż wezwanie zostało doręczone mu w dniu 06 października 2014r. oraz termin 30 dni, o którym stanowił art. 14 ust. 1 ustawy dnia 22 maja 2003r. ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – ustawowe odsetki od zasądzonego na rzecz powódki zadośćuczynienia zasądzono od dnia 08 listopada 2014r. W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie pozwany miał możliwość w terminie, o którym stanowił art.14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych ustalić przesłanki swojej odpowiedzialności, jak również rozmiar krzywdy doznanej przez małoletnią w wyniku nagłej śmierci jej matki. Pozwany nie wskazał żadnych przeszkód, które, pomimo działań podejmowanych ze szczególną starannością uniemożliwiały mu wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności albo wysokości świadczenia.

Rozważając kwestię wymagalności odsetek należy, poza kwestiami związanymi z wezwaniem do zapłaty, rozważyć także - stosownie do przesłanek z art. 445 k.c. czy też art. 448 k.c. lub 446 § 4 k.c. - kwestię "odpowiedności" kwoty zadośćuczynienia łącznie z kwotą jaką tworzą odsetki za opóźnienie. Również z tego względu żądanie zasądzenia odsetek od dnia 08 listopada 2014r. znajduje uzasadnienie, bowiem odsetki za opóźnienie podwyższają zasądzone zadośćuczynienie o około 13.000 zł. W ocenie Sądu tak ustalona kwota zadośćuczynienia wraz z odsetkami za opóźnienie spełnia kryterium „kwoty odpowiedniej”.

Przepis art. 446 § 2 k.c. przewiduje dwie przesłanki określenia wysokości renty dla osoby uprawnionej: jej potrzeby oraz możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego. Ponieważ pierwsza przesłanka nie została niczym ograniczona, przeciwnie niż podobna przesłanka przewidziana w art. 135 k.r.o., może ona obejmować wszystkie potrzeby uprawnionego, których został pozbawiony w wyniku czynu niedozwolonego, rzeczywiście zaspokajane przez zmarłego, a nie tylko potrzeby "usprawiedliwione". Jednakże wysokość należnej na podstawie art. 446 § 2 k.c. renty alimentacyjnej została ograniczona przez wprowadzenie drugiej przesłanki w postaci "możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego", które determinują wysokość renty, a więc jednocześnie determinują zakres potrzeb uprawnionego, które mogą być zaspokojone przez zasądzenie takiej renty. Renta ta może być wyższa niż alimenty przewidziane w art. 135 k.r.o., jednakże nie może być wyższa niż uzasadniona możliwościami zarobkowymi i majątkowymi zmarłego. Renta ma stanowić rekompensatę szkody odniesionej przez poszkodowanego w zakresie zaspokajania jego potrzeb.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 stycznia 2015r. (III CSK 132/14, LEX nr 1652694), roszczenie przewidziane w art. 446 § 2 k.c. ma charakter odszkodowawczy, a nie alimentacyjny, niemniej jednak jego przesłanki wyraźnie nawiązują do przesłanek obowiązku alimentacyjnego, gdyż roszczenie to powstaje w jego miejsce i w celu skompensowania uprawnionemu do alimentów tego, że utracił osobę, na której ten obowiązek wobec niego spoczywał i która go spełniała albo mogła być przymuszona do spełniania. Renta, do zażądania której upoważnia art. 446 § 2 k.c. ma być określona "stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego", a jej świadczenie ma trwać przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Do tych samych przesłanek nawiązał ustawodawca w art. 135 § 1 k.r.o., w którym wyznaczył zakres obowiązku alimentacyjnego.

Istotą renty z art. 446 § 2 k.c. jest restytucja - w granicach możliwych do zrealizowania - tego stanu rzeczy, jaki istniał w chwili śmierci zmarłego. Istotne znaczenie w tym zakresie ma zasada pełnego odszkodowania. Chodzi tu o restytucję w sensie gospodarczym, bowiem samego wypadku przekreślić się nie da. Należy brać pod uwagę taki stan rzeczy, jaki by istniał, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Uprawniony nie powinien w zasadzie utracić swej dotychczasowej stopy życiowej. (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2015r., sygn. VI ACa 12/14, Lex nr 1659155).

Renta ma charakter odszkodowawczy, stanowi wynagrodzenie straty, jakiej doznała osoba uprawniona do alimentacji przez niemożność uzyskania świadczenia zezwalającego na zaspokojenie jej wszystkich potrzeb. Zmierza zatem do restytucji, w granicach możliwych do zrealizowania, stanu rzeczy, jaki istniał w chwili zdarzenia wywołującego szkodę. Określenie wysokości należnego uprawnionemu świadczenia uwzględniać powinno jednak kwotę, jaką zobowiązany alimentowałby go oraz otrzymywane zasiłki - rodzinny, pielęgnacyjny oraz inne świadczenia. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 28 kwietnia 2015 r. I ACa 946/14 LEX nr 1782047)

Koszty utrzymania małoletniej N. jej babcia R. N. określiła na kwotę 2.000 zł miesięcznie. Obejmują one : wyżywienie – 600 zł, koszty terapii psychologicznej 360 zł, lekcje języka angielskiego – 160 zł, kółko tańca – 25 zł. Do tego należy doliczyć koszty zakupu ubrań, przyborów szkolnych i podręczników, koszty leczenia i zakupu leków, zapewnienie małoletniej wyjazdów wypoczynkowych (kolonie, zimowiska) i rozrywek typu kino, koncert. Małoletnia N. ukończy w tym roku 11 lat. Kwota 2.000 zł na utrzymanie dziecka w tym wieku uznana musi być za wysoką, jednakże w przypadku małoletniej N. jest uzasadniona zważywszy na dodatkowe jej koszty utrzymania związane z terapią psychologiczną oraz leczeniem urologicznym, które są następstwami stresu małoletniej spowodowanego tragiczną śmiercią matki. Jednakże wysokość należnej na podstawie art. 446 § 2 k.c. renty alimentacyjnej determinują „możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego”, a więc jednocześnie determinują one zakres potrzeb uprawnionego, które mogą być

zaspokojone przez zasądzenie takiej renty. Z dokumentów zgromadzonych w aktach szkodowych nr (...) – 16 wynika że zmarła M. K. (1) zarabiała w Holandii około 4.000 zł netto miesięcznie. Ubezpieczyciel przyjął, że z wynagrodzenia w kwocie 3.803 zł zmarła mogłaby 30 % przeznaczyć na utrzymanie małoletniej, córki, tj. kwotę 1.140 zł. Z zeznań świadków wynika jednak, że zmarła zapewniała małoletniej córce wyjazdy wypoczynkowe, kupowała markową odzież, zabawki. Świadczy to o tym, że zmarła przeznaczała na utrzymanie córki więcej aniżeli 30 % wynagrodzenia. W ocenie Sądu zmarła mogła przeznaczać na utrzymanie córki kwotę około 1.320 zł. (35 % wynagrodzenia).

Dziadkowie od momentu ustanowienia ich w trybie zabezpieczenia rodziną zastępczą, tj. od dnia 12 maja 2014r. - mogli otrzymywać świadczenia w kwocie 853,50 zł z tytułu sprawowania opieki w ramach rodziny zastępczej. W niniejszym postępowaniu nie wskazano okoliczności z powodu, których dziadkowie małoletniej nie ubiegali się o przyznanie powyższego świadczenia.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 grudnia 1986 r. IV CR 442/86 (Lex 3347) podał, że „otrzymywana przez dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej pomoc pieniężna, na podstawie przepisów powołanego rozporządzenia o rodzinach zastępczych, nie podlega zaliczeniu na poczet renty z art. 446 § 2 k.c. Renta z tego przepisu (art. 446 § 2 k.c.) ma charakter odszkodowawczy, nie może być jednak wyższa od kwoty, którą zmarły byłby zobowiązany świadczyć z tytułu obowiązku alimentacyjnego. Zatem przy ustalaniu jej wysokości należy stosować kryteria przyjęte w art. 135 k.r.o., według którego obowiązek alimentacyjny nie powstaje w takim zakresie, w jakim uprawniony może zaspokoić swoje potrzeby z własnych dochodów. Do dochodów dziecka należy zaliczyć pomoc pieniężną otrzymywaną na podstawie przepisów powołanego rozporządzenia, albowiem taki jej charakter wynika nie tylko z jej istoty, ale wprost z brzmienia § 12 ust. 1: "dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczych udziela pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów ich utrzymania...". Unormowania te jednak nie dają podstawy do zaliczenia w sposób mechaniczny kwoty pomocy pieniężnej na poczet omawianej renty. Rozporządzenie o rodzinach zastępczych jest szczególnym aktem normatywnym, a jego celem było nie tylko zapewnienie dzieciom pozbawionym rodziców właściwych warunków wychowania, ale też zachęcenie rodzin zastępczych do przyjmowania takich dzieci i zapewnienia im normalnych warunków rozwoju. Dlatego też interpretacji przepisów tego rozporządzenia, jak również rozważań dotyczących zagadnienia wpływu otrzymanej przez takie dzieci pomocy pieniężnej na rentę należną im od osoby odpowiedzialnej za śmierć rodziców nie można dokonywać w oderwaniu od założeń ustawy i funkcji, jakie ma spełniać. Ustawodawca wprowadzając takie uregulowania chciał też zrekompensować dzieciom nie mającym rodziców pogorszenie ich sytuacji życiowej skutkiem utraty tych wszystkich korzyści, nie tylko majątkowych, jakie wypływają z osobistej troski rodziców o należyte wychowanie dziecka i zapewnienie mu prawidłowego startu życiowego. Zauważyć należy, że przepisy powołanego rozporządzenia nakładają na rodziców, których dzieci są umieszczone w rodzinach zastępczych, obowiązek odpłatności z tego tytułu, jeżeli nie są zobowiązane do alimentacji orzeczeniem sądowym (§ 21). Brak jest natomiast takiego uregulowania w stosunku do osoby odpowiedzialnej za śmierć rodziców dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Przyjęcie więc tezy o zaliczaniu otrzymywanej pomocy pieniężnej przez takie dziecko na poczet renty z art. 446 § 2 k.c. mogłoby w wielu przypadkach (gdyby otrzymywana pomoc zaspokajała potrzeby dziecka) prowadzić, kosztem Państwa, do zwolnienia sprawcy szkody od płacenia renty. Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że otrzymywana przez dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej pomoc pieniężna, na podstawie przepisów powołanego rozporządzenia o rodzinach zastępczych, nie podlega zaliczeniu na poczet renty z art. 446 § 2 k.c. Pomoc ta powinna być natomiast brana pod uwagę przy ustalaniu wysokości tej renty. Takie rozwiązanie jest zgodne z funkcją rozporządzenia o rodzinach zastępczych i uwzględnia w pełnym zakresie interes dziecka pozbawionego naturalnych rodziców.”

Przyjmując, że zmarła przeznaczałaby na utrzymanie córki kwotę 1320 zł za okres od października 2013r. do maja 2014r. (moment ustanowienia rodziny zastępczej) pozwany winien poza dotychczas wypłaconą rentą w kwocie 320 zł miesięcznie zapłacić rentę w wysokości 8.000 zł (1.000 zł miesięcznie). W tym okresie małoletnia nie miała bowiem możliwości uzyskania pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów jej utrzymania. Sytuacja ta uległa zmianie po ustanowieniu dziadków rodziną zastępczą. Od tego momentu należną małoletniej rentę pomniejszyć należałoby o kwotę 823,50 zł. Zatem renta należna małoletniej wynosiłaby 496,50 zł w zaokrągleniu 500 zł. Skoro ubezpieczyciel wypłaca małoletniej rentę w kwocie 320 zł to za okres od czerwca 2014r. do kwietnia 2016r. zasądzono 4.140 zł –

łącznie 12.140 zł. O ustawowych odsetkach za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. przyjmując, że należą się one dnia wydania wyroku, gdyż zakres potrzeb małoletniej, jak i możliwości zarobkowych zmarłej ostatecznie został ustalony w toku niniejszego postępowania.

Wartość przedmiotu sporu w rozpoznawanej sprawie wynosiła 290.875 zł, zaś powództwo zostało uwzględnione do kwoty 114.300 zł, tj. w 39,29 % (w zaokrągleniu w 40 %).

Obie strony były reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników, których wynagrodzenia wraz z opłatami skarbowymi od pełnomocnictw wynoszą po 7.217 zł. Ponieważ powódka wygrała sprawę w 40 % to winna zapłacić pozwanemu kwotę 1.443,40 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Zgodnie z art.102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Regulacja art. 102 k.p.c. stanowi wyjątek od wynikającej z treści art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności stron za wynik procesu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że kwestia zastosowania art. 102 k.p.c. pozostawiona jest sądowi orzekającemu, z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowany własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2012 r., sygn. akt I CZ 66/12, niepubl.). Nie ulega wątpliwości, że do wypadków szczególnie uzasadnionych należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, do drugich sytuację majątkową i życiową strony. Oczywistym jest przy tym, że dla zastosowania omawianej normy nie jest wystarczające powołanie się jedynie na ostatnią z tych okoliczności, nawet jeżeli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r., sygn. akt I CZ 34/12 niepubl.). W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie zaistniały okoliczności uzasadniające przyjęcie, że wystąpił szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na odstąpienie od obciążenia małoletniej powódki kosztami zastępstwa procesowego należnymi pozwanemu. Małoletnia powódka dochodziła w niniejszym postępowaniu roszczeń związanych z tragiczną śmiercią matki. Jest wychowywana przez dziadków, którzy pełnią funkcję rodziny zastępczej. Nie ma majątku. Zatem koszty te musiałyby zostać zaspokojone z dochodów małoletniej, które przeznaczone są na jej utrzymanie względnie z dochodów dziadków utrzymujących się z emerytury i świadczenia przedemerytalnego.

Powódka była zwolniona od kosztów sądowych w całości.

Do rozliczenia pozostały nieuiszczone koszty sądowe obejmujące opłatę sądową oraz wydatki na opinie biegłych sądowych.

Na podstawie art. 83 i 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005r. (tekst jednolity Dz. U. z 2014r., poz. 1025 z późniejszymi zmianami dalej u.k.s.c.) Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka (...) w R. opłatę sądową w wysokości 5.715 zł (5% z kwoty 114.300 zł) oraz kwotę 268,88 zł obejmująca wydatki związane wydaniem opinii (40 % z kwoty 672,20 zł).

Przepis art. 113 ust. 4 u.k.s.c. daje Sądowi możliwość odstąpienia od przewidzianego w ust. 2 obciążenia kosztami strony, której czynność spowodowała ich powstanie w wypadkach szczególnie uzasadnionych. Ocena tych wypadków zależy od swobodnej, choć nie dowolnej oceny sądu (art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 1 u.k.s.c.), przy czym chodzić tutaj będzie w szczególności o względy słuszności analogicznie do tych branych pod uwagę na gruncie art. 102 k.p.c. W świetle brzmienia art. 113 u.k.s.c. sam fakt, iż powódka była zwolniona z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych orzeczeniem Sądu, nie może przesądzać o odstąpieniu od obciążenia kosztami sądowymi. Okoliczności, którymi kierował się Sąd przy rozstrzygnięciu o kosztach zastępstwa procesowego, jak również kompensacyjny charakter zadośćuczynienia stanowiły także podstawę do odstąpienia od obciążenia powódki kosztami sądowymi.

R., dnia 09 maja 2016r. SSO Katarzyna Banko